

УДК: 342.734:614.2:[616.98:578.834]-036.21]:061.1ЄЄ
DOI <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5.936>

Т. В. Шлапко

orcid.org/0000-0003-1619-3831

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного, господарського права

та фінансово-економічної безпеки

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

М. В. Старинський

orcid.org/0000-0003-2661-5639

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри адміністративного, господарського права

та фінансово-економічної безпеки

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

В. В. Миргород-Карпова

orcid.org/0000-0002-3302-221X

кандидат юридичних наук,

заступник директора з наукової роботи,

старший викладач кафедри адміністративного,

господарського права та фінансово-економічної безпеки

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ТА ПРАВА НА ПРАЦЮ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ ВИХОДУ З КОРОНАВІРУСНОЇ КРИЗИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ¹

Постановка проблеми. Пандемія призвела до економічної, соціальної кризи, а також до людської кризи, яка своєю чергою швидко перетворилася на кризу прав людини. Так, деякі країни відступили від положень Європейської конвенції з прав людини 1950 р., а реакція урядів на COVID-19 обмежила широкий спектр прав людини через запровадження локдаунів та інших санітарно-епідеміологічних заходів.

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш у своїй доповіді «Пандемія COVID-19 та права людини» зазначив: «Дії, що спираються на права людини, можуть допомогти перемогти пандемію». Тому варто наголосити, що додержання прав людини є запорукою виходу з коронавірусної кризи [1]. За попередніми оцінками ООН у 2021 році з урахуванням надмірної смертності у Європі від коронавірусу загинули від 1,11 до 1,21 мільйона осіб. У багатьох випадках

люди померли, не пройшовши жодного тестування. До того ж пандемія призвела до зростання випадків смерті, які безпосередньо не пов'язані із зараженням коронавірусом. Наприклад, велика кількість хворих не змогла вчасно отримати медичну допомогу через брак місць у лікарнях. Зважаючи на це, багато людей зазнали порушення права на охорону здоров'я [2]. Крім того, у доповіді під назвою «COVID-19 і світ праці» зазначається, що в 2020 році пандемія завдала нищівного удару по ринку праці. Втрати робочого часу протягом 2020 року порівняно з четвертим кварталом 2019 року становили 8,8 відсотка та були еквівалентні втраті 255 млн робочих місць – це приблизно вчетверо більше, ніж під час глобальної фінансової кризи 2009 року [3].

Зважаючи на вищенаведене, особливої уваги набуло питання охорони та дотримання соціальних прав, особливо права на охорону здоров'я та права на працю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На жаль, на цей момент вказана тема щодо охорони прав осіб в умовах пандемії COVID-19 в Україні знаходиться на дуже низькому рівні наукової розробки. Через невелику кількість наукової літератури з зазначеної проблематики досі неповно розкриті всі аспекти цілої низки питань щодо

¹2021 щодо «Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Суспільні науки» Сумського державного університету» (Економіко-математичне моделювання та прогнозування, створення методологічного та методичного підґрунтя побудови дорожньої карти реформ системи охорони здоров'я в Україні з урахуванням конвергентної взаємодії поведінкових, соціальних, економічних та правових детермінант)

особливостей забезпечення реалізації прав осіб, зокрема права на охорону здоров'я та права на працю в період пандемії.

Мета цього дослідження – виокремити з огляду на євроінтеграційні процеси існуючі проблеми та правові невизначеності в законодавстві України з питань забезпечення реалізації прав на охорону здоров'я та на працю в умовах пандемії COVID-19 в Україні та надати власні пропозиції задля усунення цих недоліків відповідно до сучасних реалій.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» карантин встановлюється та відміняється Кабінетом Міністрів України. [4]. У зв'язку з пандемією COVID-19 в Україні був запроваджений карантин, який вніс певні особливості в реалізацію прав на охорону здоров'я та на працю [5].

Варто зазначити, що запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 регламентується Постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236, відповідно до пункту 41-⁶ якої керівникам державних органів (державної служби), керівникам підприємств, установ та організацій потрібно забезпечити проведення двох протиепідемічних заходів [6].

А саме провести контроль за проведенням обов'язкових профілактичних щеплень проти COVID-19 працівниками та державними службовцями, обов'язковість профілактичних щеплень яких передбачена Переліком професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я від 4 жовтня 2021 р. № 2153 [7].

Цікавою є ситуація, коли у працівника наявні абсолютні протипоказання до вакцинації. Так, випадки протипоказань були закріплені у Переліку медичних протипоказань та застережень до проведення профілактичних щеплень [8]. Крім цього, в умовах пандемії Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) від 29 жовтня 2021 р. було роз'яснено, що вакцинація від COVID-19 може бути протипоказана тимчасово або взагалі лише у виключних випадках. Під абсолютними протипоказаннями розуміється стан, за якого існує чітко визначена ймовірність виникнення серйозної побічної реакції на введену вакцину у пацієнта, а ризики від проведення вакцинації значно перевищують переваги від проведення щеплення. Абсолютні протипоказання можуть бути постійними й тимчасовими. Постійні протипоказання – протипоказання до щеплень, що мають постійний позитивний характер. Тимчасові протипоказання – протипо-

казання, які мають тимчасовий характер та зникають з часом [9].

Згідно з вищевказаним Переліком та враховуючи роз'яснення МОЗ України, єдиним абсолютним постійним протипоказанням до щеплення конкретною вакциною є анафілактична реакція на першу дозу цієї вакцини [9]. Враховуючи, що анафілактична реакція (анафілаксія) – це швидка алергічна реакція, що представляє небезпеку для життя і загальна для всіх алергічних захворювань [10], то у цьому разі пацієнтові буде рекомендовано щепитися від COVID-19 іншою вакциною за умови її наявності. Якщо у пацієнта в анамнезі є алергія до компонентів вакцини від COVID-19, що зазначені у її складі, йому також слід щепитися іншою вакциною [9]. На жаль, інших протипоказань під час виникнення побічних реакцій (наприклад, ангіоневротичний набряк, кропив'янка та інше) під час медичного втручання не зазначено.

Тож якщо у особи є абсолютне протипоказання до однієї вакцини, то це фактично не означає, що у неї є абсолютне протипоказання до всіх вакцин. А тому, якщо така особа є працівником, який підлягає обов'язковим профілактичним щепленням, то вона зобов'язана пройти вакцинацію, незважаючи на серйозні ризики для свого здоров'я, що прямо суперечить ст. 3 Конституції України, згідно з якою життя і здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю [11].

Окрім того, МОЗ України нагадує, що перевірка кількості антитіл або інші лабораторні дослідження перед вакцинацією від COVID-19 не потрібні [9]. Така рекомендація МОЗ України нівелює приписи ч. 3 статті 39 Основ законодавства про охорону здоров'я України, згідно з якою медичний працівник зобов'язаний надати пацієнтові в доступній формі інформацію про стан його здоров'я, мету проведення запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, у тому числі наявність ризику для життя і здоров'я [12]. Без проведення відповідного медичного огляду неможливо встановити наявність або відсутність у людини відповідних протипоказань або застережень. Наприклад, жінка може бути вагітною, але не знати про це. Також згідно з п. 5.2. Переліку медичних протипоказань та застережень до проведення профілактичних щеплень рішення про проведення щеплення під час хронічних захворювань приймається на підставі рівня імуносупресії (ослаблення імунітету) [8]. Тобто спочатку перевіряється рівень імуносупресії, а потім приймається рішення про проведення щеплення. Вищевказані випадки вказують на те, що особа, яка бажає зробити щеплення, повинна в обов'язковому порядку пройти відповідний медичний огляд.

Другий протиепідемічний захід, визначений пунктом 41-⁶ Постанови Кабінету Міністрів

України від 9 грудня 2020 р. № 1236, – це відсторонення від роботи (виконання робіт) працівників та державних службовців, обов'язковість профілактичних щеплень проти COVID-19 яких визначена Переліком професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням, крім тих, які мають абсолютні протипоказання до проведення таких профілактичних щеплень проти COVID-19 та надали медичний висновок про наявність протипоказань до вакцинації проти COVID-19, виданий закладом охорони здоров'я.

Згідно з ч. 2 ст. 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» у разі відмови або ухилення від обов'язкових профілактичних щеплень у порядку, встановленому законом, ці працівники відсторонюються від виконання зазначених видів робіт. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням проти інших відповідних інфекційних хвороб, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [4].

Відповідно до статті 284 Цивільного кодексу України надання медичної допомоги фізичній особі, яка досягла чотирнадцяти років, проводиться за її згодою. Повнолітня дієздатна фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, має право відмовитися від лікування [13].

Статтею 43 Основ законодавства про охорону здоров'я України визначено, що для застосування методів діагностики, профілактики та лікування необхідна згода пацієнта [12]. Частиною шостою статті 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» також передбачено, що повнолітнім дієздатним громадянам профілактичні щеплення проводяться за їх згодою після надання об'єктивної інформації про щеплення, наслідки відмови від них та можливі поствакцинальні ускладнення [4].

Крім того, у Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи «Вакцини проти COVID-19: етичні, юридичні та практичні міркування» від 27 січня 2021 р. № 2361 закріплено наступне: «п. 7.3.1 забезпечити, щоб громадяни були поінформовані про те, що вакцинація не є обов'язковою і що ніхто не зазнає політичного, соціального чи іншого тиску стосовно вакцинації, якщо вони цього не хочуть; п. 7.3.2 забезпечити, щоб ніхто не піддавався дискримінації у зв'язку з тим, що він/вона не був вакцинований, через можливі ризики для здоров'я або не бажає вакцинуватися; п. 7.5.2 використовувати свідчення про вакцинацію виключно за призначенням для моніторингу ефективності вакцини, потенціальних побічних ефектів та небажаних явищ» [14].

Слід зауважити, що законодавство України встановлює обов'язкові профілактичні щеплення, визначені від шести хвороб. Так, ч. 1 статті 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» передбачає, що профілактичні щеплення проти дифтерії, кашлюка, кору, поліомієліту, правця, туберкульозу є обов'язковими і включаються до календаря щеплень [4]. Згідно з ч. 2 статті 12 цього Закону працівники окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких може призвести до зараження цих працівників та (або) поширення ними інфекційних хвороб, підлягають обов'язковим профілактичним щепленням також проти інших відповідних інфекційних хвороб [4].

У Календарі профілактичних щеплень в Україні, який затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 вересня 2011 р. № 595, щеплення від COVID-19 взагалі відсутнє серед переліку як обов'язкових та рекомендованих щеплень, а також щеплень, які проводяться на ендемічних і ензоотичних територіях та за епідемічними показаннями [15].

Випадки відсторонення від роботи у зв'язку з відмовою від вакцинації проти COVID-19 не підпадають під дію ч. 2 ст. 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» через відсутність вакцинації проти COVID-19 в переліку обов'язкових профілактичних щеплень, який зазначений у ч. 1 ст. 12 цього ж Закону.

Відповідно до ст. 46 Кодексу законів про працю України вищенаведена підстава для відсторонення працівника від роботи, а саме відмова працівника від вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19, досі не передбачена [16].

Крім цього, Дорожньою картою з впровадження вакцини від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, і проведення масової вакцинації у відповідь на пандемію COVID-19 в Україні у 2021–2022 роках, встановлено, що вакцинація від коронавірусної хвороби COVID-19 в Україні буде добровільною для усіх груп населення та професійних груп [17].

На практиці ситуація склалася таким чином, що роботодавці масово почали вимагати у працівників наявність обов'язкових профілактичних щеплень проти COVID-19, а у разі відмови від вакцинації – попереджувати своїх працівників про відсторонення їх від роботи [18].

Внаслідок цього на адресу Уповноваженого Верховної Радою України з прав людини вже надійшло понад 1 200 звернень громадян, у яких порушуються питання щодо обов'язкової вакцинації проти хвороби COVID-19 [19]. З метою надання правової оцінки процедури відсторонення від роботи працівників і держслужбовців омбудсмен Людмила Денісова направила запити

до Міністерства економіки України та Державної служби України з питань праці.

У зв'язку з цим Міністерство економіки України видало Лист-роз'яснення «Щодо неправомірності застосування роботодавцем до працівника заходів примусу та/або дисциплінарного стягнення за відмову вакцинуватися від коронавірусної хвороби COVID-19» від 18 жовтня 2021 р. № 4706-01/50116-01, у якому наголосило, що не вбачається правових підстав у роботодавця примушувати працівників вакцинуватися від коронавірусної хвороби COVID-19 та/або притягати їх до дисциплінарної відповідальності за відмову вакцинуватися від цієї хвороби [20].

Державна служба України з питань праці у своєму роз'ясненні від 03.11.2021 р. зазначила, що вакцинація проти COVID-19 є обов'язковою для працівників роботодавців, які визначені у Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням [21].

Зважаючи на протилежність позицій, доречним буде звернутися до практики Європейського Суду з прав людини (ЄСПЛ). Так, ЄСПЛ у Справі Вавржичка та інші проти Чеської республіки (Case of Vav i ka and others v. the Czech Republic) від 8 квітня 2021 р. зазначив, що на загальну думку, вакцинація є одним із найбільш успішніших та ефективних з точки зору витрат заходів у сфері охорони здоров'я, і що кожна держава має намагатися досягати максимально можливого рівня вакцинації серед свого населення. Конвенція та інші міжнародні документи покладають позитивне зобов'язання на Договірні Держави зі вжиття належних заходів із захисту життя і здоров'я осіб, які перебувають під їхньою юрисдикцією. У світлі цих аргументів ЄСПЛ дійшов висновку, що обов'язок проходження вакцинації в Чехії є відповіддю національних органів влади на нагальну соціальну потребу в захисті здоров'я окремої особи та суспільства загалом від відповідних хвороб та недопущенні будь-якої тенденції зменшення рівня вакцинації дітей. Суд зрештою дійшов висновку, що оскаржувані заходи можуть вважатись такими, що були «необхідними у демократичному суспільстві», а тому не вбачав порушення статті 8 Конвенції. Проте в п. 291 цього рішення ЄСПЛ зазначив: «Хоча чеська модель підтримує обов'язкову вакцинацію, це не є абсолютним обов'язком» [22].

Варто зазначити, що до виникнення пандемії зустрічалася й інша позиція ЄСПЛ щодо обов'язкової вакцинації. Так, у рішенні ЄСПЛ від 15 березня 2012 р. у Справі Соломахін проти України (Case Solomakhin vs Ukraine), в якій заявник оспорував проведення вакцинації від дифтерії, ЄСПЛ зазначив, що у цій справі було втручання у приватне життя та таке втручання було чітко передбачено законом і переслідувало легітимні цілі охорони

здоров'я. На думку Суду, порушення фізичної недоторканості заявника можна вважати виправданим міркуваннями охорони здоров'я населення та необхідністю контролювати поширення інфекційного захворювання. Крім того, згідно з висновками національного суду, медичний персонал перевіряв відсутність протипоказань до щеплення заявника перед тим, як його проводити, отже, було вжито необхідних запобіжних заходів, щоб гарантувати, що медичне втручання не завдасть шкоди заявникові тією мірою, якою це порушуватиме баланс інтересів особистої недоторканості заявника та інтересів охорони здоров'я населення [23].

Судова практика в Україні щодо відсторонення працівників саме через відмову від вакцинації сьогодні тільки починає формуватися.

Відомо, що Роменський міськрайонний суд у справі № 585/3294/21 скасував наказ про відсторонення вчителя від роботи через відсутність щеплення проти COVID-19. Суд зазначив: «Директор школи (далі – відповідач), вручивши вчителю (далі – позивачці) повідомлення про відсторонення від роботи без збереження заробітної плати на час відсутності щеплення від COVID-19, фактично покладає на неї обов'язок вчинити дії, які не визнані державою як примусові.....» [24]. Проте суд відмовив позивачці у стягненні середнього заробітку за час вимушеного прогулу через незалучення як співвідповідача Відділу освіти Роменської міської ради (Інд.Код 02147819).

Окрім того, Липовецький районний суд Вінницької області Рішенням від 7 грудня 2021 року у справі від 7 грудня 2021р. скасував наказ про відсторонення вчителя від роботи через відсутність щеплення проти COVID-19 та стягнув середній заробіток за час вимушеного прогулу [25].

На підставі ст. 3, ч. 1 ст. 19, ч.ч. 1, 2 ст. 32 Конституції України, ст. 286 Цивільного кодексу України саму по собі вимогу роботодавця надавати докази проведення відносно працівника якихось медичних маніпуляцій, в тому числі проведення щеплення проти гострої респіраторної хвороби COVID-19, тобто щодо надання конфіденційної інформації, слід вважати незаконною, а відтак працівник правомірно може її не виконувати.

Згідно зі ст. 39¹ Основ законодавства України про охорону здоров'я «пацієнт має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні. Забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта» [12].

Отже, роботодавцю забороняється вимагати документи, які містять інформацію про стан здоров'я працівника за місцем роботи або навчання.

Цікавою є позиція Конституційного Суду Словенії від 6 грудня 2021 р., який виніс рішення про

те, що Постанова Уряду, яка передбачає вакцинацію працівників державної адміністрації, що одужали від коронавірусу, суперечить Конституції. Так, Конституційний Суд Словенії ухвалив, що вакцинація людей, які одужали, буде прирівняна до запровадження обов'язкової вакцинації як умови для виконання певної роботи, а це питання має регулюватися відповідно до Закону «Про інфекційні захворювання», а не Постановою Уряду» [26].

Конституційний Суд України у своєму рішенні від 28 серпня 2020 р. наголосив, що обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина є можливим у випадках, визначених Конституцією України. Таке обмеження може встановлюватися виключно законом – актом, ухваленим Верховною Радою України як єдиним органом законодавчої влади в Україні. Встановлення такого обмеження підзаконним актом суперечить статтям 1, 3, 6, 8, 19, 64 Конституції України [27]. Отже, введення карантину не може бути підставою для обмеження конституційних прав і свобод, визначених у II розділі Конституції України, зокрема таких базових прав, як право на охорону здоров'я, медичну таємницю та права на працю.

Висновки. Отже, підбиваючи підсумки, варто зазначити, що:

1) право на працю, право на заборону дискримінації залежно від стану здоров'я, право на охорону здоров'я, в тому числі право на медичну допомогу, право на доступність вакцинації для кожної людини, право на добровільну згоду / відмову від відповідної медичної процедури, право на інформацію про проведення відповідної медичної процедури, право на медичну таємницю не можуть бути обмежені Постановою Кабінету Міністрів України або іншими підзаконними актами;

2) вакцинація повинна бути тільки добровільною;

3) відсторонення від роботи у зв'язку з відмовою від вакцинації проти COVID-19 є незаконними;

4) роботодавцю забороняється вимагати документи, які містять інформацію про стан здоров'я працівника за місцем роботи або навчання;

5) необхідним є розроблення альтернативних засобів захисту, а також впровадження застосування безкоштовних ПЛР-тестів від COVID-19 для осіб з абсолютними протипоказаннями до вакцинації;

6) закріплення зобов'язання лікарів проводити обов'язковий медичний огляд перед проведенням щеплень проти COVID-19 для виявлення абсолютних та тимчасових протипоказань.

Література

1. Доклад Генерального Секретаря ООН Антоніу Гутерриша. Пандемія COVID-19 и права человека.

URL: <https://www.un.org/ru/coronavirus/we-are-all-together-human-rights-and-COVID-19-response>.

2. Число умерших от COVID-19 в мире может быть в два-три раза выше официальной цифры. ООН. URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/05/1403362>.

3. Що чекає ринок праці у 2021 році – огляд МОП. ООН. URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/01/1395062>.

4. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>.

5. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>.

6. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 р. № 1236. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#n240>.

7. Про затвердження Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 04.10.2021 р. № 2153. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1306-21#n14>.

8. Перелік медичних протипоказань до проведення профілактичних щеплень, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України 16.09.2011 р. № 595 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 11 жовтня 2019 р. № 2070). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1161-11#Text>.

9. Вакцинація від COVID-19 може бути протипоказана тимчасово або взагалі лише у виключних випадках – роз'яснення МОЗ України від 29 жовтня 2021 р. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/vakcinacija-vid-COVID-19-mozhe-buti-protipokazana-timchasovo-abo-vzagali-lishe-u-vikljuchnih-vipadkah---roz%e2%80%99jasnennja-moz-ukraini>.

10. Анафілактична реакція. Одеський обласний центр громадського здоров'я. URL: <https://healthcenter.od.ua/2018/07/13/anafilaktychna-reakciya/>.

11. Конституція України від 28.06.1996 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#-Text>.

12. Основи законодавства про охорону здоров'я України: Закон України від 19.11.1992 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#n328>.

13. Цивільний кодекс України : Закон України від 19.06.2003 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

14. COVID-19 vaccines: ethical, legal and practical considerations : Resolution of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe 2361 (2021) of January 27, 2021. *Parliamentary Assembly*. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29004/html>.

15. Календар профілактичних щеплень в Україні, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 вересня 2011 р. № 595 (у редакції

наказу Міністерства охорони здоров'я України 11.08.2014 р. № 551). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1159-11#n24>.

16. Кодекс законів про працю України : Закон України від 18.09.1973 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

17. Про затвердження Дорожньої карти з впровадження вакцини від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, і проведення масової вакцинації у відповідь на пандемію COVID-19 в Україні у 2021 – 2022 роках : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.12.2020 р. № 3018 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 12.07.2021 р. № 1423). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3018282-20#Text>.

18. Невакциновані і без роботи. В Україні відсторонили майже 3 тис. вчителів. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-59444710>.

19. Денісова отримала понад 1200 звернень громадян з приводу вакцинації. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3355574-denisova-otrimala-ponad-1200-zvernen-gromadan-z-privodu-vakcinacii.html>.

20. Щодо неправомірності застосування роботодавцем до працівника заходів примусу та/або дисциплінарного стягнення за відмову вакцинуватися від коронавірусної хвороби COVID-19: лист-роз'яснення Міністерства економіки України від 18.10.2021 р. № 4706-01/50116-01. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=d-2b45c37-686f-4a1c-bf57-2cea2f94ff00&title=Listro-ziasnenniaSchodoNepravomirnostiZastosuvanniaRobotodavtsemDoPratsivnikaZakhodivPrimusuTa-aboDist-siplinarnogoStiagnenniaZaVidmovuVaktsinuvatisiaVid-KoronavirusnoiKhvorobiCovid19>.

21. Чи є вакцинація проти COVID-19 обов'язковою для всіх працівників? Роз'яснення Головного управління Державної служби України з питань праці у Київській області від 3 листопада 2021р. URL: <http://kiev.dsp.gov.ua/novyny/chy-ie-vaktsynatsiia-proty-COVID-19-obov-iazkovoju-dlia-vsikh-pratsivnykiv/>.

22. Case of Vavika and others v. The Czech Republic (Applications nos. 47621/13 and 5 others) 8 April 2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22%3A%22Salvetti%20v.%20Italy%22%2C%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22%3A%22001-209039%22%7D>.

23. Примусова вакцинація не є порушенням прав людини : Європейський суд з прав людини. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/publikatsiyi/primusova-vaktsynatsiya-ne-ye-porushennyam-prav-lyudyny-yespl/>.

24. Рішення Роменського міськрайонного суду Сумської області від 06 грудня 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101766456>.

25. Рішення Липовецького районного суду Вінницької області від 07 грудня 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101790026>.

26. Конституційний суд Словенії скасував обов'язкову вакцинацію чиновників, що одужали від коронавірусу. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/12/7/7131240/>.

27. Рішення Конституційного Суду України від 28.08.2020 р. у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції

Україні (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень частин першої, третьої статті 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», абзацу дев'ятого пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text>.

Анотація

Шлапко Т. В., Старинський М. В., Миргород-Карпова В. В. *Забезпечення реалізації права на охорону здоров'я та права на працю як інструментів виходу з коронавірусної кризи через призму євроінтеграції.* – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню деяких аспектів забезпечення права на охорону здоров'я та права на працю в умовах пандемії COVID-19. Авторами статті був проведений аналіз нормативно-правових актів, прийнятих державою з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.

В ході даного дослідження встановлено, що права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені Постановами Кабінету Міністрів України. Доведено, що обмеження прав і свобод людини і громадянина можливе лише у випадках, передбачених Конституцією, а саме в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Окрім того, у зв'язку з великою кількістю захворювань на COVID-19 в Україні розпочалася кампанія вакцинації. На жаль, суспільство поділилося на дві категорії людей: перша категорія людей виступила прихильниками вакцинації як єдиного можливого способу берегти своє життя та здоров'я, друга категорія людей відмовилася від проведення вакцинації, мотивуючи це тим, що вакцина не встигла пройти всі дослідження, а також конспірологічними теоріями. У зв'язку з цим постала необхідність забезпечення прав та належної їх реалізації у недискримінаційному просторі, щоб ніхто не піддавався дискримінації у зв'язку з тим, що не був вакцинований, або навпаки – був вакцинований.

У статті наголошується, що обмеження таких базових прав, як: права на працю, права на заборону дискримінації залежно від стану здоров'я, права на охорону здоров'я, в тому числі права на медичну допомогу, права на доступність вакцинації для кожної людини, права на добровільну згоду/відмову від вакцинації, права на інформацію про проведення відповідної медичної процедури, права на медичну таємницю є недопустимим. Така позиція узгоджується з словами Генерального секретаря ООН Антоніу Гутерріша, який у своїй доповіді «Пандемія COVID-19 та права людини» зазначив: «Дії, що спираються на права людини, можуть допомогти перемогти пандемію».

Ключові слова: права людини, євроінтеграція, забезпечення реалізації прав, COVID-19, право на охорону здоров'я, право на медичну допомогу, право на медичну таємницю, право на працю, право на інформацію про стан здоров'я.

Summary

Shlapko T. V., Starynskyi M. V., Myrhorod-Karpova V. V. Respect the right to health and the right to job as an instrument to way out of the coronavirus crisis the prism of European integration. – Article.

The article is devoted to the study of some aspects of ensuring the right to health care and the right to job in the context of the COVID-19 pandemic. The authors of the article analyzed the normative legal acts adopted by the state in order to prevent the spread of acute respiratory disease COVID-19 in Ukraine.

During this research, it was established that the rights and freedoms of man and citizen cannot be limited by Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine. The article proved that the restriction of human and civil rights and freedoms is possible only in cases provided by the Constitution, namely in conditions of martial law or state of public emergency.

In addition, due to the large number of diseases on COVID-19, a vaccination campaign has been launched in Ukraine. Unfortunately, society is divided into two categories of people. The first category of people advocated vaccination as the only possible way to save their lives

and health. The second category of people refused to be vaccinated on the grounds that the vaccine did not have time to pass all the research and also conspiracy theories. It therefore, became necessary to secure the rights and properly enforce them in a non-discriminatory environment, that no one is discriminated against for not having been vaccinated, or vice versa been vaccinated.

The article emphasizes, that the restriction of such basic rights as: the right to medical care (availability of vaccination for everyone), the right to health care (including the right to voluntary consent / refusal of vaccination, the right to information on the vaccination), medical secrecy, the right to job, the right to non-discrimination depending on the state of health is inadmissible. This position is consistent with the words of United Nations Secretary-General Antonio Guterres, who in his report “The COVID-19 Pandemic and Human Rights” said: “Human rights responses can help beat the pandemic”.

Key words: Human Rights, European integration, respect the rights, COVID-19, Health Rights, Right to medical assistance, Medical Secrets, Right to Job, Right to health information.